

Herontwikkeling Hulteneindesestraat 15-19 te Hulten

Ecologische quickscan

J.F.G. Maassen

Herontwikkeling Hulteneindesestraat 15-19 te Hulten

Ecologische quickscan

Datum 20-8-2018

Maassen *ecologisch advies en onderzoek*

Jan Mosmanslaan 23
5237 BB 's-Hertogenbosch
T 073-6410858
maassen36@ziggo.nl
K.v.K 64413152
BTW nr81276485B02
rek.noNL55 INGB 0003 0208 71

<i>Projectno.</i>	<i>1807-2</i>
<i>Tekst en samenstelling</i>	<i>Jan Maassen</i>
<i>Foto's</i>	<i>Jan Maassen</i>
<i>Foto op omslag</i>	<i>Jan Maassen</i>
<i>Wijze van citeren</i>	<i>Herontwikkeling Hulteneindesestraat 15-19 te Hulten</i>
<i>Contactpersoon</i>	<i>Mw. Bianca Göertz (Crijns Rentmeesters bv.)</i>
<i>Status</i>	<i>definitief</i>
<i>Datum</i>	<i>20-8-2017</i>

© 2018 Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek, 's-Hertogenbosch

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van de natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoeklocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen.

Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere verstrekte gegevens. De opdrachtgever vrijwaart Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoud

1	Inleiding	8
	1.1 Aanleiding	8
	1.2 Vraagstelling	8
	1.3 Ligging van de planlocatie	9
	1.4 Beschrijving van de planlocatie en directe omgeving	9
	1.5 Beoogde ingrepen en ontwikkelingen	11
	1.6 Toetsingskader	12
2	Wettelijk kader	14
	2.1 Inleiding	14
	2.2 Soortenbescherming	14
	2.3 Gebiedsbescherming	15
	2.4 Bescherming houtopstanden	16
	2.3 Rode Lijst	16
3	Onderzoeksresultaat	18
	3.1 Methodiek	18
	3.2 Gebiedsbescherming	19
	3.3 Soortenbescherming	21
	3.3.1 <i>Europees beschermde soorten(Habitatrichtlijn)</i>	21
	3.3.2 <i>Europees beschermde soorten (Vogelrichtlijn)</i>	23
	3.3.3 <i>Nationaal beschermde soorten (ontheffingsplichtig)</i>	25
	3.3.4 <i>Nationaal beschermde soorten (vrijstelling)</i>	26
4	Conclusie en aanbeveling	28
	4.1 Gebiedsbescherming	28
	4.2 Soortbescherming	28
	4.3 Voorzorgsmaatregelen en aanbevelingen	29
	4.4 Ontheffingsaanvraag	29
	4.5 Vervolgonderzoek	29
	4.6 Samenvattend	30
	Bronnen	32
	Bijlage1 - Wet Natuurbescherming	34
	Bijlage2 - Beschermde soorten en verblijfplekken	36
	Bijlage3 - Soorten met een vrijstelling	38

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemers hebben het voornemen tot herontwikkeling van de locatie Hulteneindesestraat 15-19 te Hulten in het kader van de provinciale regeling "Ruimte voor Ruimte". De herontwikkeling betreft de sanering van een intensieve veehouderij met behoud van de woonfuncties en de akkerbouwtak van het huidige bedrijf. Op deze locatie zijn twee bouwvlakken voor de intensieve veehouderij gelegen met elk twee bedrijfswoningen. In het kader van de herontwikkeling wordt alle bedrijfsbebouwing die in gebruik is voor de intensieve veehouderij gesloopt. De vier bedrijfswoningen op de twee agrarische bouwvlakken vallen buiten de sloop en blijven behouden. Ten behoeve van de akkerbouwtak is recent een loods gebouwd. Deze loods en de akkerbouwtak blijven ook behouden bij sanering van de veehouderij. Om te onderzoeken of er sprake kan zijn van een overtreding van de Wet natuurbescherming in deze fase van de herontwikkeling is een ecologische quickscan noodzakelijk. Maassen Ecologisch Advies en Onderzoek is aangezocht om deze quickscan uit te voeren.

1.2 Vraagstelling

De beoogde ontwikkeling kan gevolgen hebben voor de aanwezige (beschermde) flora en fauna die ter plekke aanwezig is en van invloed zijn op de nabijgelegen beschermde natuurgebieden. Op basis van een veldonderzoek en een aanvullend literatuuronderzoek stelt deze quickscan zich tot doel het vaststellen of uitsluiten van beschermde soorten die vermeld staan in paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Op basis van het onderzoeksresultaat wordt bepaald welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op het (mogelijk) voorkomen van deze beschermde soorten en hun leefgebied. Aanvullend wordt bepaald of de ontwikkelingen tot effecten kunnen leiden op beschermde natuurwaarden van nabijgelegen natuurgebieden die vallen onder de Habitatrichtlijn (Natura-2000) en de ecologische hoofdstructuur (NNN-gebied).

Indien de beoogde ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten en hun leefgebied, of van negatief effect kan zijn op beschermd natuurgebied worden aanbevelingen en voorzorgsmaatregelen gegeven om te voorkomen dat verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming worden overtreden. Aangegeven wordt welke vervolgstappen gewenst zijn. Deze vervolgstappen kunnen, afhankelijk van de aard van de mogelijke overtreding, betrekking hebben op de volgende zaken.

- Aanvullend onderzoek.
- Opstellen van mitigatie en/of compensatieplan.
- Indienen van een ontheffingsaanvraag.

1.3 Ligging van de planlocatie

Het plangebied is gelegen in het buitengebied de gemeente Gilze en Rijen tussen de bebouwde kommen van Tilburg en Rijen. Op de zeer korte afstand van slechts 0,5 km ligt het jonge stedelijk uitbreidingsgebied de Reeshof van de stad Tilburg. De drukke regionale verkeersweg de N260 vormt hier een harde landschappelijke scheiding tussen het landelijk gebied waarbinnen het plangebied ligt en het stedelijk gebied. Deze landelijke omgeving kan gekenschetst worden als een tamelijk grootschalig agrarisch gebied, waar akker- en tuinbouw een hoofdactiviteit is. Hoogopgaande begroeiingen in het open landschap zijn aanwezig in de vorm van wegbomen en snippers bos. Binnen de omgeving met een droge zandige bodemgesteldheid is open water beperkt aanwezig en zijn de meeste sloten van het niet permanent watervoerende type.

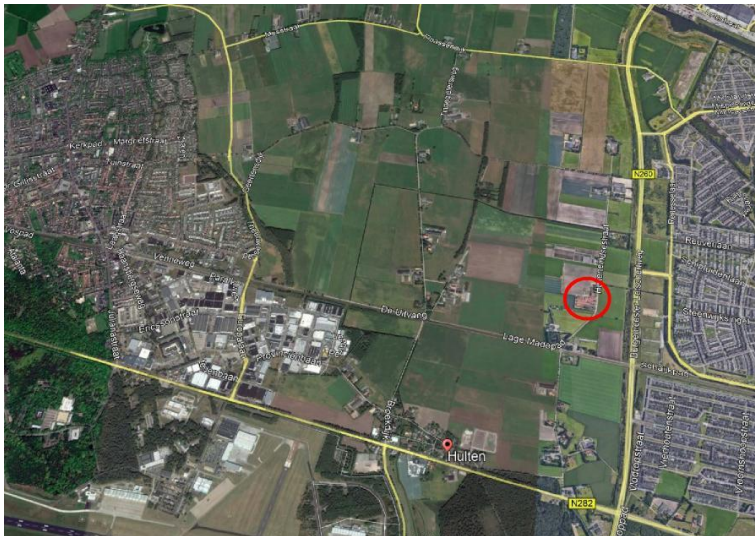

Fig.1. Ligging van het plangebied (rode stip) in de omgeving.
Luchtfoto: Google Earth

1.4 Beschrijving van de planlocatie en directe omgeving

Het plangebied bestaat uit twee bouwvlakken voor de intensieve veehouderij met twee bedrijfswoningen per bouwvlak. Beide bouwvlakken bevatten in totaal een oppervlak van 4.700m² aan stallen die voor sanering in aanmerking komen. De stallen staan gerangschikt in drie reeksen (zie fig.2). De twee zuidelijke reeksen bestaan uit verschillende gebouwen die in de lengteinrichting aaneengeschaald zijn met aan het voorfront (straatkant) ieder een woning. De derde reeks bestaat uit een aantal losse stallen, waarvan de voorste 2 aan elkaar gebouwd zijn en met ingewikkeld stelsel van tussenbouw, waarin o.a. de luchtwasinstallatie is ondergebracht, verbonden zijn met alle naburige bebouwing. De daken van alle stallen en overige bedrijfsruimten zijn bekleed met golfplaten, de buitenmuren bestaan uit bakstenen en de gevelbekleding, zover aanwezig, bestaat uit metalen latten en gevelplaten. De verschillende stallen zijn waarschijnlijk gebouwd in de verschillende uitbreidingsfasen van de bedrijven en hebben een inrichting die, hoewel misschien bij het oudste deel van de bebouwing wat verouderd is naar de huidige maatstaven, nog steeds voldoet aan de moderne eisen van de varkenshouderij. Dit betekent o.a. dat alle bebouwing dusdanig is afgewerkt dat deze geheel geïsoleerd en ontoegankelijk voor vogels en kleine zoogdieren (vleermuizen) van de buitenwereld kan worden afgesloten. Tijdens het veldbezoek was deze isolatie iets opgeheven door openstaande deuren, die in de avond echter weer gesloten worden. Ten tijde van het veldbezoek waren de stallen nog voor een deel in gebruik voor de varkenshouderij. De overgebleven varkens zijn ondergebracht in boxen binnen en grote open ruimte met inval van

daglicht. De leegstaande stallen zijn grotendeels van een type dat bestaat uit kleine kluisen die geheel geïsoleerd zijn van het daglicht en de buitenlucht. De installaties, als het ventilatiesysteem en luchtwasinstallatie, waren nog geheel intact en deels in gebruik. Hoewel hier en daar slijtage en achterstallig onderhoud valt te constateren, verkeert de bebouwing nog in redelijk staat. De leegstaande bebouwing maakt een ordelijk indruk; de ruimtes zijn geheel leeg zonder rondslingerende en gedumpte materialen en met aangeveegde vloeren. Andere elementen die onder de ingreep vallen zijn een betonnen voederkuil en voedersilo's. De omgeving van de bebouwing is ordelijk maar niet geheel steriel ingericht. Er zijn nog wat rommelige hoekjes en onkruidbegroeiingen aanwezig waar vogels en andere kleine dieren nog wat voedsel en beschutting kunnen vinden. Wel is er een grotere dumpplek van bouwafval en andere materialen aanwezig iets buiten de directe invloedssfeer van de te slopen bebouwing ter hoogte van de achterkant van de woonboerderij. Deze plek met en ondergrond van bestrating en omgeven door zandhopen die overgroeid zijn door ruigtekruiden, biedt een geschikte omgeving als schuilplek van kleine zoogdieren en amfibieën.

De bebouwing ten noordoosten van de hierboven beschreven bebouwing valt buiten de ingreep en dus buiten het eigenlijke plangebied waarvoor de ingreep van toepassing is. Deze bebouwing betreft de oorspronkelijke woonboerderij, de kern van waaruit de bedrijven zich hebben ontwikkeld en tevens het enige gebouw met architectonische waarde. Dit gebouw is momenteel onbewoond en buiten gebruik. Het stalgedeelte is ingericht met vervallen varkenstallen met daarboven een grote tochtige hooizolder die niet zonder gevaar te betreden lijkt. Iets verder noordelijk staat een relatief modern huis, dat waarschijnlijk stamt uit de laatste decennia van de vorige eeuw, met een moderne bedrijfsloods. Vanuit deze bebouwing wordt de bedrijfsvoering, die straks nog alleen de landbouwtaak van het bedrijf betreft, voortgezet.

Er zijn verschillende groenstructuren binnen de invloedssfeer van de te slopen bebouwing aanwezig, waarvan de intentie is om deze te behouden. Rond de beide woningen zijn goed onderhouden tuinen aanwezig met een aanplant die harmonieert met de landschappelijke en natuurlijke omgeving. Aan de zuidkant van de meest zuidoostelijke stal staan binnen een tuinaanleg een aantal jonge bomen aangeplant waaronder een Walnotenboom en een Tamme kastanje. Tussen genoemde tuinaanleg de lange oprit aan de zuidkant van het erf staat een rij jonge kersbomen aangeplant als laanbomen. Opvallend is de goed ontwikkelde houtwal langs de gehele zuid- en westrand van het erf met voornamelijk inheemse soorten. Deze verzorgt een geslaagde inpassing van het bedrijf in het landschap.

Fig.2. (Luchtfoto Google Earth)

1.5 Beoogde ingrepen en ontwikkelingen.

De beoogde ontwikkelingen betreffen

- Slopen van alle bedrijfsbebouwing die functioneert voor de intensieve varkenshouderij. De aanwezige woningen (inclusief boerderijwoning) blijven intact.
- Er worden geen bomen en andere hoog opgaande groenstructuren gerooid.
- Herinrichting van de locatie; hiervoor zijn nog geen concrete plannen.

De ingrepen en herontwikkeling kan de volgende effecten ten gevolge hebben

- Sloop van de bebouwing kan tot gevolge hebben dat beschermde verblijfplekken en nesten van zoogdieren en vogels vernietigd kunnen worden
- Tijdens de sloopwerkzaamheden kunnen bouwverkeer en graafwerkzaamheden een verstrend effect heeft op soorten en verblijfplekken binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- In de uitvoerende fase kunnen de bouwwerkzaamheden leiden tot een tijdelijke toename van verstrende omgevingsfactoren als licht- en geluidsbelasting, stikstofuitstoot en bodemtrillingen.

1.5 Toetsingskader

Deze quickscan toets aan

- Wn Soortenbescherming: hoofdstuk 3.3
- Wn gebiedsbescherming (NNN- gebied en Natura 2000): hoofdstuk 3.2

Niet van toepassing is

- Wn houtopstanden en AVP Bomenkap; er worden geen houtbegroeiingen gekapt.
- Groenblauwe mantel; het gebied ligt buiten de Groenblauwe mantel
- Ook niet van toepassing zijn Wav en Wvs daar de toetsing geen betrekking heeft op uitbreiding van een veehouderij en ontwikkeling van een landgoed.

Fig.3. Zicht op het plangebied vanaf de straatkant

Fig.4. Zicht op het plangebied vanuit westelijk richting

Fig.5. zicht op de noordelijke stallenreeks; links de achterkant van de woonboerderij

Fig.6. De zuidelijke stallenreeks

Fig.7. De middelste stallenreeks

Fig.8. Achterkant woonboerderij

Fig.9. Dumpplek van bouwafval (noord van de stallen en west van woonboerderij)

Fig.10. Houtwal en laanbomen langs oprit aan de zuidkant van erf

2. Wettelijk kader

2.1. Inleiding

Op 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming van kracht geworden. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. Zowel in de voorgaande als nieuwe wetgeving zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetland-Conventionie, Conventionie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar. De wet is opgesplitst in de bescherming van soorten (soortbescherming) en bescherming van gebieden (gebiedsbescherming).

2.2. Soortenbescherming

Bij de Wet Natuurbescherming gelden een aantal verbodsbepaling ter bescherming van planten- en diersoorten (zie bijlage). De wet kent 2 beschermingsniveaus waarbij drie categorieën beschermde soorten worden onderscheiden.

- *Europees beschermde soorten volgens de Vogelrichtlijn*
- *Europees beschermde soorten volgens de Habitatrichtlijn.*
- *Nationaal beschermde soorten.*

Europees beschermde soorten

Het zwaarst beschermingsniveau gelden de Europees beschermde soorten. De bescherming van vogels is op Europees niveau geformaliseerd doormiddel van de Vogelrichtlijn en die van de overige soortgroepen doormiddel van de Habitatrichtlijn. De beschermde soorten van de Habitatrichtlijn betreffen uitsluitend soorten die op bijlage IV vermeld staan. Dit betreffen o.a. alle vlermuissorten die in Nederland en Europa inheems zijn. Voor soorten van bijlage II is de bescherming bij ingang van de Wet Natuurbescherming opgeheven of deze vallen onder het beschermingsregiem van nationaal beschermde soorten.

Ook verblijfplaatsen van soorten uit deze categorie die als "vast" kunnen worden aangemerkt vallen onder het zware beschermingsniveau en worden aangeduid als jaarrond beschermde verblijfplekken. Deze bescherming geldt alleen de vaste verblijfplaatsen van vogels en zoogdieren. Een vaste verblijfplek betreft een verblijfplek waarnaar een dier regelmatig terugkeert en niet slechts éénmalig voor een specifieke functie gebruikt wordt, zoals de nesten van de meeste vogels. Voor soorten die onder de Vogelrichtlijn vallen zijn er verschillende gradaties in beschermingsniveau, afhankelijk hoe kwetsbaar de instandhouding van de soort is in relatie tot gebruik van de vaste verblijfplek. In samenhang met de verblijfplek wordt ook de leefomgeving beschermd zover deze van belang is om het functioneren van de verblijfplek mogelijk te maken.

Nationaal beschermde soorten

Voor nationaal beschermde soorten geldt een zwakker beschermingsregiem en er kan per provincie en per soort vrijstelling verleend worden voor ingrepen die betreffen ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer en onderhoud. Voor alle inheemse diersoorten, beschermt of onbeschermd, geldt de zorgplicht. De zorgplicht wil zeggen dat men deze niet onnodig mag doden, verwonden of beschadigen. Voor onbeschermden soorten geldt geen ontheffingsplicht maar alleen de zorgplicht.

Ontheffingsplicht

Alle beschermde soorten zijn in principe ontheffingsplichtig. Indien men kan garanderen dat de voorgenomen plannen geen overtreding van de Wet natuurbescherming tot gevolg hebben geldt een vrijstelling. Een mogelijkheid om een dergelijke garantie te geven is onder meer door het werken met een door de bevoegde instantie goedgekeurde gedragscode. Vrijstelling doormiddel van een goedgekeurde gedragscode geldt voor alle beschermde soorten en zowel voor werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud als voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling (een verschil met voorgaande wetgeving).

Indien dergelijke garanties niet kunnen worden gegeven moet men afhankelijk van de soort en ingreep ontheffing aanvragen van artikelen geformuleerd in de Vogelrichtlijn (§3.1 Wn), of Habitatrichtlijn (§ 3.2 Wn) of het beschermingsregiem andere soorten (nationaal beschermde soorten) (§3.3 Wn).

Voor jaarrond beschermde verblijfplekken en functionele leefomgeving van soorten die onder de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijnen vallen is respectievelijk artikel 3.5 lid 4 en artikel 3.1 lid2 van toepassing en geldt een verbod om de verblijfplekken en functioneel leefgebied te verstoren. De wet beschermt de jaarrond beschermde verblijfplekken van nationaal beschermde soorten volgens artikel 3.10 lid 1b. Bij deze categorie is een verbod tot opzettelijke verstoring niet van toepassing, noch de bescherming van de functionele leefomgeving. Verstoring van vogels is alleen toegestaan indien daardoor de staat van instandhouding niet in gevaar komt. Onder de term "opzettelijk" moet men ook de zgn.

“voorwaardelijke” opzet verstaan; dat betekent dat de initiatiefnemer zich bewust moet zijn van de effecten van zijn handelingen.

Beschermingsregiem soorten vogelrichtlijn §3.1Wn	Beschermingsregiem soorten Habitatrichtlijn §3.2 Wn	Beschermingsregiem andere soorten §3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art3.5 lid 1 Het is verboden om soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden om soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantings- plaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden om eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen en te rapen.	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Toetsing

In tegenstelling met de voorgaande Flora en Faunawet is de bescherming in mindere mate individueel en dient de staat van instandhouding van de gehele populatie meer in aanmerking genomen te worden.

Een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld op de volgende drie criteria:

- aanwezigheid van aanvaardbare alternatieve mogelijkheden;
- aanwezigheid van een wettelijk belang;
- de staat van instandhouding van de soort.

En in het geval er jaarrond beschermde verblijfplekken in het geding zijn:

- behoud van functionaliteit van de verblijfplek.

Het wettelijk belang betreft, afhankelijk van de status van de soort, een nationaal wettelijk belang (Vrijstellingsbesluit) of een Europees wettelijk belang (Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn). Deze wettelijke belangen hebben o.a. betrekking op de openbare veiligheid, volksgezondheid, veiligheid luchtvaart en bescherming flora en fauna. In het geval van nationaal beschermde soorten worden de genoemde criteria soepeler toegepast en zijn er extra vrijstellingsmogelijkheden.

2.3. Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming onderscheidt twee typen beschermde natuurgebieden

- De gebieden die op Europees niveau een bescherming genieten en aangewezen zijn in het kader van de Habitatrichtlijn (HR), Vogelrichtlijn (VR) en Verdrag van Ramsar (wetlands). Deze gebieden vallen onder de noemer van Natura 2000 en betreffen gebieden van grote ecologische waarde.
- Natuurgebieden en verbindingsstructuren die op landelijke basis zijn ingesteld en vallen onder het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Deze natuurgebieden en hun onderlinge verbindingen vormen een samenhangend ecologisch netwerk. De NNN is de opvolging van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) waarvan de naam de EHS nog in de wetgeving verankerd is.

Ook hier genieten de gebieden die onder een Europees beschermingsregiem vallen de meest striktste bescherming.

Voor beide categorieën van beschermde gebieden geldt dat activiteiten die een negatief effect hebben op de kwaliteit van de gebieden in het algemeen verboden zijn. Uitgezonderd zijn activiteiten binnen Natura 2000 gebied die uitgevoerd worden in het kader van vastgelegde beheersplannen ten behoeve van Natura 2000 doelen. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen reële alternatieven zijn, de staat van instandhouding van soorten niet in gevaar komt en er sprake is van een groot openbaar belang, dat o.a. de volksgezondheid en openbare veiligheid kan betreffen.

De ontheffingsverlening gaat veelal gepaard onder strikte voorwaarden en beperkingen en er is altijd sprake van een compensatieplicht. Bij Natura 2000 gebied wordt doormiddel van een voortoets beoordeeld of er negatieve effecten verwacht kunnen worden en in hoeverre deze als significant beoordeeld kunnen worden. Bij niet-significante negatieve effecten volgt een "lichte" beoordeling doormiddel van een Verslecheringtoets. Bij significante negatieve effecten wordt de "zware" route gevolgd doormiddel van een Passende beoordeling en ADC-toets.

2.4 Bescherming houtopstanden

De Wet natuurbescherming § 4.1. Houtopstanden vervangt de voormalige Boswet, waarbij dezelfde voorwaarden grotendeels gelden. Evenals de Boswet betreft de bescherming in het algemeen houtopstanden buiten de bebouwde kom zover deze een groter oppervlak van 10 are hebben of een rij van meer dan 20 bomen betreffen, geen deel uitmaken van begroeiingen op erven of in tuinen en geen aanplant voor cultuurdoeleinden en houtwinning betreffen. Er geldt een meld- en heraanplant plicht.

2.5 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terrein beherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

3. Onderzoeksresultaat

3.1. Methodiek

Literatuuronderzoek

In het kader van deze quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden, waarbij is gekeken naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Er is voor het soortenonderzoek gebruikgemaakt van gegevens van diverse websites, o.a. de website van Ministerie van Economische Zaken, en diverse verspreidingsatlassen. Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de ligging van het plangebied ten opzichte van relevante natuurterreinen in de omgeving en de ligging ten opzichte van Natuurbeschermingswet 1998 gebieden (Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) en de NNN (EHS) (Natuurnetwerk Nederland).

Veldonderzoek

Het veldbezoek werd op 9-8-2018 tussen 9.00 en 11.00 uur uitgevoerd door dhr. J. Maassen. Tijdens het veldbezoek was het rond de 23 graden C, er was een lichte wind (wk2-3), droog en half bewolkt. Een tamelijk koel weertype op een tweede dag na een hittegolf.

Tijdens de uitgevoerde veldonderzoeken zijn de aanwezige biotopen in het plangebied vastgesteld. Tevens is onderzoek gedaan naar biotopen en natuurwaarden in de directe aangrenzende omgeving waarop ontwikkelingen binnen het plangebied van invloed op kunnen zijn. Aan de hand van de aanwezige biotopen kan worden bepaald of er mogelijk beschermde soorten voorkomen. Naast de biotopen zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen, die kunnen duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Behalve het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten is er ook gelet op bijv. holen, uitwerpselen, prooiresten, braakballen vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. De aanwezige biotopen zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen. De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn verwerkt in onderstaande notitie.

3.2 Gebiedsbescherming

Ligging ten opzichte van beschermde natuurgebied

-De dichtstbijzijnde NNN-gebieden liggen op een afstand van ruim 1 km hemelsbreed zuidelijk en oostelijk van het plangebied. Aan het zuidelijk NNN-gebied is het beheertype N16.03 van Droog bos met productie worden toegekend. Het oostelijk gelegen NNN-gebied is ingebed in de stedelijke omgeving van Tilburg en betreft het beekdal van de Donge.

-De dichts nabije Natura 2000-gebieden, *Loonse- en Drunense Duinen & Leemputten, Kampina & Oisterwijkse vennen* en *Ulvenhoutse Bos* liggen op de geruime afstand van rond de 10 km

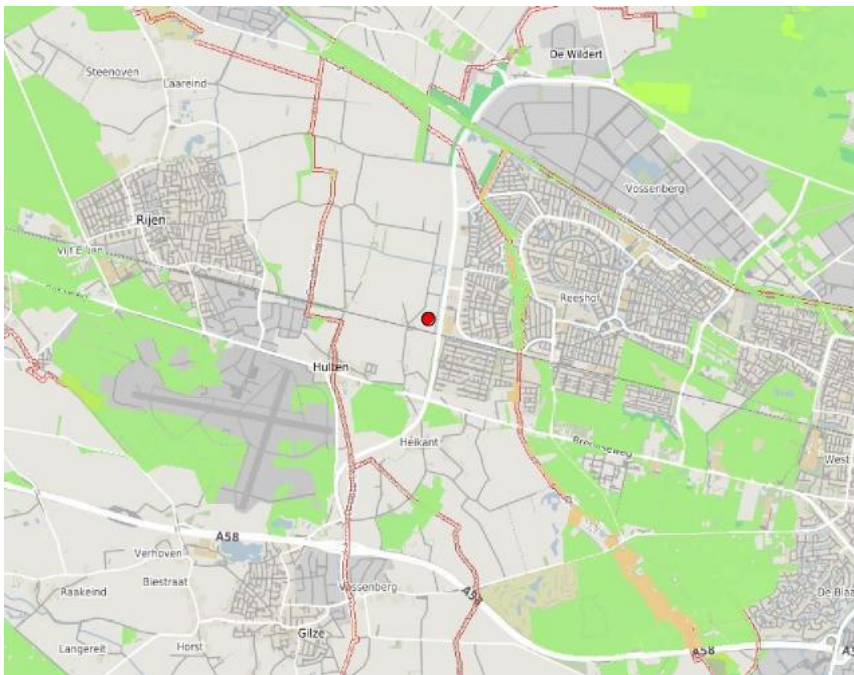

Fig.13. Ligging van het plangebied (rode stip) ten opzichte van de NNN-structuren (helder gekleurde oppervlakken).
Bron: Provincie Noord-Brabant

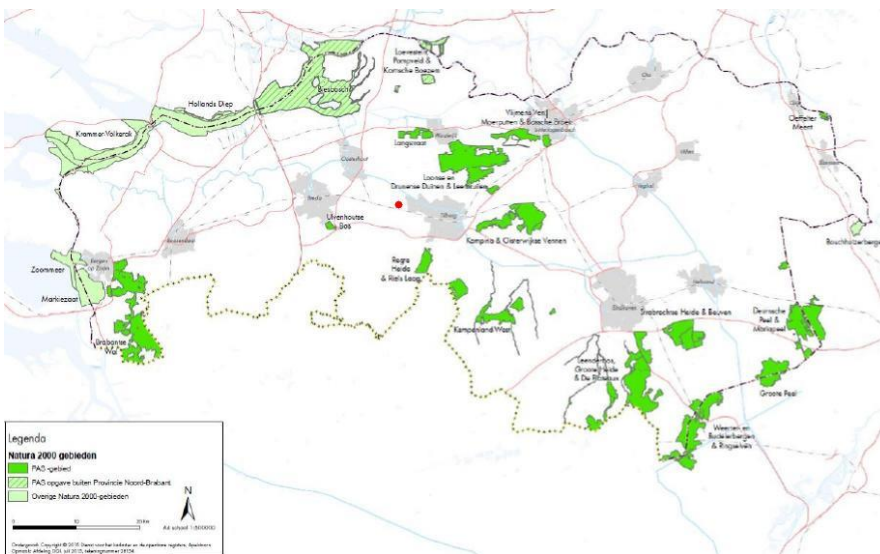

Fig.14. Ligging van het plangebied (rode stip) ten opzichte van Natura 2000 gebied (groen).
Bron: Provincie Noord-Brabant

Effecten

Het plangebied en omliggende gebied maakt geen onderdeel uit van de NNN/EHS of Natura2000 gebied. Van een directe aantasting en afname van areaal aan beschermd natuurgebied is daarom geen sprake. De nabijgelegen NNN-gebieden en Natura 2000-gebieden liggen op voldoende ruime afstand dat geen negatieve invloeden verwacht worden van factoren die met een korte reikwijdte op afstand werken, als bodemtrillingen, geluids- en lichtbelasting.

De enige factor die op grotere afstand werkzaam is en op basis van zijn reikwijdte van invloed kan zijn, betreft de factor stikstofdepositie. Daar de ontwikkeling een sanering van een intensieve veehouderij betreft wordt een relevante afname van de factor stikstofdepositie verwacht. Tijdens de sloopwerkzaamheden kan een tijdelijke verhoging van de factor stikstofdepositie plaats vinden ten gevolge de uitstoot van het bouwverkeer en machines die tijdens de sloop gebruikt worden. Echter gelet op de schaal van de werkzaamheden ligt het niet in de verwachting dat deze uitstoot enige significante bijdrage levert aan de bestaande achtergronddepositie of tijdelijk leidt tot een overschrijding van grenswaarden zoals die gesteld zijn voor de omgevende Natura 2000-gebieden. Na de uitvoerende fase kan verwacht worden dat als gevolg van de sanering van de intensieve veehouderij, en de verwachting dat het plangebied een nieuwe functies krijgt die als bron van stikstofuitstoot van een meer beperkte betekenis is, een permanente afname van de factor stikstofuitstoot ten opzichte van de huidige en voorafgaande situatie.

Conclusie

Er worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van de NNN/EHS significant aantasten gelet op de aard en schaal van de voorgenomen ingrepen en ontwikkeling. Een toetsing aan het NNN/EHS-beleid wordt niet noodzakelijk geacht.

-Negatieve effecten op Natura 2000 gebied kunnen eveneens geheel uitgesloten worden gelet op de afstand, schaal en aard van de voorgenomen ontwikkelingen. Een toetsing aan de Natura 2000 wetgeving wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

3.3 Soortenbescherming

3.3.1 Europees beschermde soorten (Habitatrichtlijn)

-In het algemeen ligt de provincie Noord-Brabant buiten het landelijk verspreidingsgebied van de meeste reptielen die doormiddel van de habitatrichtlijn beschermd zijn. Zover deze regionaal in Noord-Brabant voorkomen (Gladde slang op de Grootte Peel) eisen deze tevens te specifieke biotoopeisen om deze nabij het plangebied te verwachten

-In het algemeen is het plangebied en weinig geschikt voor amfibieën door het ontbreken van stabiele watermilieus in de directe omgeving. Soorten uit deze beschermingscategorie die in de wijdere omgeving voorkomen (Poelkikker, Heikikker, Kamsalamander) zijn bovendien te specifiek gebonden aan een hoogwaardig watermilieu en/of een landbiotop van heide, heideachtig terrein om binnen of nabij het plangebied te verwachten. De Rugstreepad, een soort van minder stabiele watermilieus en kolonisor op allerlei braakliggend terrein, wordt binnen grote delen van het land binnen agrarisch gebied en op boerenerven aangetroffen. De Noordoostpolder bevat zelfs een landelijke populatiekern in akkerbouwgebieden. Echter binnen Brabant is de Rugstreepad betrekkelijk zeldzaam en wordt de buiten de optimale biotoop van heide en stuifzanden veel minder vaak aangetroffen dan elders in het land. De dichtsbijzijnde locatie waar de Rugstreepad bekend is het landgoed Huis ter Heide aan de noordkant van Tilburg. Er zijn geen waarnemingen bekend uit het landelijk gebied westelijk van Tilburg. Op basis van dit lokale verspreidingspatroon kan de Rugstreepad voor het plangebied uitgesloten worden.

-Ook soorten uit de groep van insecten (libellen, vlinders, kevers) die in de omgeving voorkomen zijn grotendeels te specifiek gebonden aan natuurlijke milieus van heide, bos en een kwalitatief hoogwaardig ecologisch watermilieu van beken en vennen om deze binnen of nabij het plangebied te verwachten. Weekdieren die door de habitatrichtlijn beschermd worden zijn dusdanig zeldzaam (Bataafse stroommossel) of het eisen een dusdanig specifiek watermilieu (Platte schijfhoren) dat deze voor het plangebied uitgesloten kunnen worden.

- De Habitatrichtlijn beschermt tevens een viertal inheemse plantensoorten en twee soorten bladmos; ook deze kunnen op basis van de biotoopeisen en hun zeldzaamheid geheel uitgesloten worden.

-De Habitatrichtlijn beschermt een aantal zeezoogdieren, die vanzelfsprekend binnenlands uitgesloten kunnen worden. Binnenlands kunnen als Europees beschermde zoogdieren wel Bever, Otter, Noordse woelmuis en verschillende soorten vleermuizen verwacht worden. Uitgezonderd van vleermuizen ligt het plangebied te ver buiten het landelijk verspreidingsgebied en specifiek habitatgebied van deze soorten om deze in de nabije omgeving te verwachten. De enige soorten zoogdieren die doormiddel van de habitatrichtlijn beschermd zijn en met grote zekerheid verwacht kunnen worden zijn vleermuizen. Buiten de dieren zelf, zijn ook de verblijfplaatsen en de structuren die noodzakelijk zijn om deze in stand houden beschermd. De bescherming geldt de verblijfplekken die jaarrond in gebruik zijn; d.w.z. vaste verblijfplekken waarnaar vleermuizen periodiek terugkeren om bepaalde levensfunctie te vervullen. Ook bij afwezigheid van vleermuizen zijn deze beschermd (zie verder kader).

Vleermuizen

Bronnen

Op basis van landschapkenmerken en landgebruik toont de landschappelijke omgeving een goede geschiktheid om meerdere soorten vleermuizen te verwachten. De grote open oppervlakken agrarisch terrein met weinig kleinschalige landschapselementen zullen door vleermuizen vermeden worden. Vleermuizen zullen voornamelijk trekken en foerageren binnen de bebouwde omgeving en

langs de houtstructuren in het open landschap. Gelet op de openheid van het landschap worden soorten van het besloten landschap (zoals de Gewone grootoorvleermuis) minder direct in de nabijheid van het plangebied verwacht.

Verwacht worden in het bijzonder de Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. De Gewone dwergvleermuis is landelijk gezien verreweg de meest algemene vleermuissoort en komt vrijwel overal voor in de bebouwde omgeving. De Laatvlieger komt ook algemeen in de bebouwde omgeving voor, maar is minder talrijk. Meer dan vorige soort foerageert deze ook boven open terrein. Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger verblijven uitsluitend in bebouwing. Gelet op de ligging nabij bosgebieden kan ook de Rosse vleermuis foeragerend verwacht worden. De Rosse vleermuis is een soort die in bomen verblijft en vanuit bosgebieden uitvliegt om foerageermogelijkheden in agrarisch gebied te vinden.

Toelichting

Wettelijke bescherming en levenswijze

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen staan vermeld in Tabel 3 bijlage IV van de Europese habitatrichtlijn en zijn daardoor op Europees niveau beschermd. Deze bescherming betreft tevens de vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort".

Vleermuizen onderhouden verschillende type verblijfplekken als paarverblijven, winterverblijven, kraamverblijven en zomerverblijven. Voor de staat van instandhouding van de lokale populatie van de soort zijn de kraamverblijven en de grote winterverblijven van het grootst belang. In gebruik van paarverblijven zijn vleermuizen het meest flexibel. In de loop van het seizoen wisselen vleermuizen regelmatig van verblijfplaats waarbij gebruik wordt gemaakt van vaste routes tussen de verblijfplekken. Eveneens tussen foerageergebieden en verblijfplaatsen onderhouden vleermuizen vaste routes. Bij het gebruik van deze routes oriënteren vleermuizen zich op lijnvormige elementen in het landschap zoals bomenlanen, kanalen en houtwallen.

Dit gehele systeem van verbindingroutes en foerageergebieden die het functioneren van de verblijfplaatsen voor hun specifieke functies mogelijk maakt wordt de functionele leefomgeving genoemd. Ingrepen binnen de functionele leefomgeving die het functioneren van de verblijfplaatsen aantasten worden door de wetgever gelijkgesteld aan de aantasting van verblijfplekken zelf. In deze zin is de functionele leefomgeving even strikt beschermd als de verblijfplekken.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is de bebouwing beoordeeld op zijn geschiktheid voor verblijf van vleermuizen en onderzocht op verblijf en verblijfssporen van vleermuizen. Er werd geen verblijf of sporen daarvan vastgesteld. De bebouwing werd beoordeeld als van het type dat weinig geschikt is voor verblijf van vleermuizen als gevolg van de inrichtingseisen die de intensieve varkenshouderij stelt en het intensief gebruik in het nabije verleden. In het algemeen bieden stalruimten weinig hooggelegen verblijfsmogelijkheden waar vleermuizen buiten het bereik van ongedierte kunnen verblijven. Stallen trekken als gevolg van de dagelijkse stromen aan veevoeder veel ongedierte als ratten en muizen aan; deze kunnen vleermuizen predateren of aanknagen. Zoals gebruikelijk bij de intensieve varkenshouderij is alle bebouwing dusdanig geïsoleerd en afgewerkt dat deze geheel ontoegankelijk zijn voor vleermuizen. De varkens die nog op het bedrijf gehouden worden zijn ondergebracht in boxen binnen grote open stalruimten met inval van daglicht. Deze zijn door hun huidig gebruik, inrichting en inval daglicht geheel ongeschikt voor verblijf van vleermuizen. De varkensverblijven die tijdens het veldbezoek niet in bedrijf waren zijn vooral ontoegankelijke kluisen zonder lichtinval; de zolders boven deze verblijven functioneren als ventilatiekanalen en boden tot voor kort door de luchtstromen en ammoniakdampen een geheel ongeschikt verblijfsklimaat voor vleermuizen. Onder de golfplaten is tevens een geheel afdichtend plafond aanwezig waardoor deze ruimten ook van buitenaf niet bereikbaar zijn. Direct verblijf onder de golfplaten, boven het plafond, biedt een te onstabiel klimaat wegens de weinig isolerende werking van het materiaal waar de golfplaten uit bestaan. De gevelbekleding bestaat voornamelijk uit metalen elementen. Ook deze bieden een te weinig isolerende werking om temperatuurextremen te temperen. Verwacht wordt

dat tussen de buiten- en binnenmuren van de stallen spouwruimten aanwezig zijn; echter er werden nergens toegangen, als stootvoegen beschadigingen ontdekt waardoor vleermuizen toegang tot de spouwruimten kunnen verkrijgen. De enige bebouwing die goed verblijfsmogelijkheden bieden zijn de woonhuizen, echter deze vallen buiten de ingreep. Van deze bebouwing is alleen het stalgedeelte met zolder van de woonboerderij onderzocht. Echter het dicht woud van spinwebben in de binnenruimte wijst erop dat de laatste maanden hier geen vleermuizen gevlogen hebben.

Conclusie

Verblijfplekken van vleermuizen binnen of aan de bebouwing die gesloopt wordt kan vrijwel uitgesloten worden. Niet uitgesloten kunnen worden verblijfplekken aan de bebouwing die niet gesloopt wordt. Bij de woonhuizen bieden de overhangende dakpannen goede verblijfsmogelijkheden; bij de woonboerderij is vooral de zolder een geschikte verblijfplek. Indien bij de sloop voldoende voorzorgsmaatregelen worden genomen om deze potentiële verblijfplekken niet te verstoren, zoals bouwverlichting niet rechtstreeks op de huizen te richten, worden geen negatieve effecten op de jaarrond beschermde verblijfplaatsen en verblijfsmogelijkheden van vleermuizen verwacht.

-Als gevolg van de herontwikkeling wordt geen aantasting van foerageergebied noch groenstructuren die van belang zijn als trek- en verplaatsingsstructuren verwacht. Wel dient zorgvuldig om gegaan wordt met lichtbelasting op de directe omgeving zowel in de uitvoerende fase als daarna. In het bijzonder dient rekening gehouden te worden met foeragerende vleermuizen langs de houtwallen rond het terrein.

3.3.2 Europees beschermde soorten (Vogelrichtlijn)

Voor vogels geldt een aantal beschermingscategorieën die hieronder besproken worden (zie voor toelichting onderstaand kader).

Toelichting

In de Wet natuurbescherming worden alle broedende vogels strikt beschermd. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval aanwezig is. Van een aantal vogelsoorten worden de nesten ook buiten het broedseizoen beschermd. Als nesten door een ruimtelijke ontwikkeling verdwijnen, kan afhankelijk van de soort die het nest gebruikt, een ontheffingsaanvraag noodzakelijk zijn.

De volgende categorieën (aflopend in beschermde status) worden onderscheiden:

Categorie 1: Ontheffingsaanvraag altijd noodzakelijk

Nesten jaarrond beschermd, vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd.

Soorten: Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw.

Categorie 2: Ontheffingsaanvraag mogelijk noodzakelijk

Deze soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Echter ze zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of "als ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen".

Soorten: Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenavalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.

Categorie 3: Ontheffingsaanvraag niet noodzakelijk

Soorten: Overige soorten

Categorie1; ontheffingsaanvraag altijd nodig

Bronnenonderzoek

Op basis van de omgevingskenmerken worden een aantal vogelsoorten uit deze zwaarste beschermingscategorie verwacht die als cultuurvolger binnen de bebouwde omgeving gelden. Soorten die verblijf in of aan bebouwing zoeken als de Huismus, Gierzwaluwen en verschillende soorten uilen (Steenuil en Kerkuil). Deze soorten zullen het grote oppervlak aan open akkerlanden en graslanden vermijden en zich verplaatsen en voedsel zoeken binnen de bebouwde linten en langs groenstructuren, zoals de wegbomen van de openbare wegen. Naast genoemde soorten kunnen ook soorten roofvogels verwacht worden die boven open terrein foerageren, waarvan de meest specifieke soort die verwacht kan worden de Torenvalk is. Deze kan ook binnen bebouwing (zolders, hoge schuren) nestelen.

Veldbezoek

- Tijdens het veldbezoek werd alleen een groepje huismussen vastgesteld tussen het groen aan de achterkant van de woonboerderij. Het is niet toevallig dat op deze plek ook een kleine ponyweide aanwezig is. De huismussen worden naar verwachting aangetrokken door het voedsel dat aan de paardjes wordt verstrekt. Binnen en rond de te slopen bebouwing werd geen enkele waarneming gedaan. Het dak van de woonboerderij is bekleed met platte dakpannen, waaronder geen ruimte voor nestelgelegenheid is. Wel hebben de overige woonhuizen een dakbekleding die geschikt is voor nestelende huismussen. De dakbekleding van de bebouwing die gesloopt wordt bestaat voornamelijk uit golfplaten. In het algemeen is de dakbekleding van golfplaten weinig geschikt om onder te nestelen, daar het materiaal onvoldoende isolerend is om de nestjongen te beschermen tegen te hoogoplopende temperaturen. Tijdens het bezoek werd geen enkele aanwijzing gevonden dat de huismussen op enige manier voor verblijf en foerageerdoeleinden gebruik maken van de te slopen bebouwing.

-De te slopen bebouwing en omgeving daarvan is intensief onderzocht op sporen van uilen, zoals mest, veren en uilenballen. Ook de woonboerderij met zijn hooizolder, een locatie die bij uitstek geschikt is voor verblijf van kerkuilen, is onderzocht op verblijf en verblijfssporen. Er werd geen enkele aanwijzing geconstateerd binnen de onderzochte bebouwing uilen verblijven of dat de locatie deel is van een uilenterritorium.

-Voor andere roofvogels ontbreken geschikte verblijfsmogelijkheden in bomen, oude vogelnesten, open zolders e.d.

-De daken met hun dakbekleding van golfplaten is niet van het type waaronder verblijfplekken van gierzwaluwen verwacht kunnen worden, o.a. wegens de weinig isolerende werking van het materiaal (zie huismussen).

Conclusie

Als gevolg van de voorgenomen ingrepen en herontwikkeling worden geen negatieve effecten verwacht op jaarrond beschermde verblijfplekken van vogels en blijvende schade aan functioneel leefgebied dat van belang is voor de instandhouding van deze verblijfplekken.

Categorie2; ontheffingsaanvraag mogelijk noodzakelijk

Van soorten uit deze categorie werd een recent broedgeval van een Spreeuw vastgesteld en werden foeragerende boerenzwaluwen waargenomen. Mestsporen wijzen op een broedgeval van een Spreeuw in een isolatieruimte achter een metalen gevelafdichting die niet geheel was opgevuld met isolatieschuim. Tijdens het bezoek werden regelmatig invliegende boerenzwaluwen in open deuren vastgesteld. Deze jagen in de gangen tussen de varkensstallen en de luchtwasinstallatie op insecten die door de verblijvende varkens aangetrokken worden. Een voedselaanbod dat verdwijnt met de verdere sanering van de veestapel. Er werden geen aanwijzingen gevonden dat de zwaluwen binnen

de bebouwing nestelen, wat verband zal houden met het feit dat alle deuren 's-avonds gesloten worden. Andere waarnemingen betroffen algemene soorten stads- en tuinvogels als Ekster, Kauw en Koolmees en werden voornamelijk in de tuinen of buiten het plangebied gedaan. Ten gevolge van de voorgenomen ontwikkeling wordt geen negatief effect verwacht op nestelplekken en de staat van instandhouding van soorten uit deze categorie verwacht.

Categorie 3; ontheffingsaanvraag niet noodzakelijk

Waarnemingen betroffen algemene tuinvogels als Merel en Houtduif. Verwacht wordt dat soorten uit deze categorie nestgelegenheid vinden binnen de houtbegroeiingen aan de terreinranden. Om broedgevallen van deze soorten binnen de bebouwing uit te sluiten dient het aanbeveling om deze tot de sloop afgesloten te houden. Voor deze groep dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen en geldt uitsluitend artikel Wn artikel 3.1 lid 2 en is artikel 3.1 lid 4 en 5 (verbod op opzettelijke verstoring) niet van toepassing.

3.3.3 Nationaal beschermde soorten (ontheffingsplichtig)

Bronnenonderzoek

-In het algemeen zijn de omstandigheden ongunstig om amfibieën in de omgeving te verwachten wegen het ontbreken van geschikte voortplantingswateren. Beschermde soorten amfibieën uit deze categorie (Vinpootsalamander, Alpenwatersalamander) en reptielen (Levendbarende hagedis) die in de omgeving voorkomen zijn ook te specifiek gebonden aan natuurlijke milieus van heide, bos en zwak gebufferde waters om binnen het plangebied en directe omgeving te verwachten.

-Op basis van verspreidingsgegevens en habitateisen kunnen ook uitgesloten worden beschermde soorten uit de groep van vissen, libellen, vlinders en de enige nationaal beschermde keversoort (Vliegend hert) en kreeftachtige (Europese rivierkreeft).

-Nationaal beschermde plantensoorten worden niet verwacht, gelet op de zeldzaamheid van deze soorten en de specifieke condities die deze eisen. Er ontbreken specifieke natuurlijke groeiplekken als oude muren, randen van akkers die onder een traditioneel extensief agrarisch beheer staan, natte biotopen of een hoogwaardig bosmilieu.

-Op basis van landschapskenmerken en bronnenonderzoek kunnen een aantal nationaal beschermde soorten zoogdieren waarvoor geen vrijstelling geldt nabij het plangebied verwacht worden. Dit betreffen in de eerste instantie Steenmarter en de verschillende kleine marterachtigen (Wezel, Bunzing en Hermelijn), soorten die zich in en nabij de bebouwing ophouden. De Steenmarter is nog weinig bekend in deze omgeving en laat bij aanwezigheid duidelijke sporen achter als uitwerpselen en prooiresten. De bescherming zonder vrijstelling van kleine marterachtigen geldt alleen de provincies Noord-Brabant en Noord-Holland. Deze soorten komen overal algemeen voor en zijn moeilijk vast te stellen. Binnen de nabije bosrijke gebieden kan altijd de Eekhoorn en mogelijk de Boommarter verwacht worden. Het plangebied ligt te geïsoleerd buiten het optimaal leefgebied van aanéengesloten bosgebieden om deze soorten te verwachten.

Het plangebied ligt buiten het Brabantse verspreidingsgebied van de Das maar wel dicht bij de westgrens daarvan en valt daarom niet geheel uit te sluiten binnen de omgeving. Zeker op basis van het feit dat deze westgrens steeds meer opschuift. Echter op basis van zijn landschapsgebruik kan de Das als weinig relevant voor het plangebied beschouwd worden. De das verblijft gewoonlijk buiten de bebouwde omgeving en zal hooguit foerageerroutes nabij het plangebied onderhouden. Er werden geen aanwijzingen gevonden dat dit het geval is en wordt ook niet verwacht.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek werd in het bijzonder gelet op sporen van zoogdieren. De verwachtingskans op soorten uit de overige soortgroepen is bijzonder klein als gevolg van te specifieke habitatvereisten en zeldzaamheid. In het bijzonder is gelet op sporen van marterachtigen; zover deze aanwezig zijn

worden verblijfsmogelijkheden uitsluitend buiten de bebouwing verwacht binnen rommelige hoekjes waar materialen en bouwafval is opgeslagen. Deze zijn echter beperkt aanwezig op het ordelijk erf rond de bebouwing die gesloopt wordt. Wel is er noordelijk van de te slopen bebouwing en buiten de directe invloedssfeer daarvan, een grotere dumpplek van bouwafval en andere materialen aanwezig waar marterachtigen toevlucht en verblijf kunnen vinden tussen brokken puin, onder opgeslagen materialen en tussen de dichte vegetatie. Tijdens het veldbezoek werden echter nergens sporen van marterachtigen en andere soorten die onder de nationale bescherming vallen geconstateerd.

Conclusie

Op basis van het huidig landelijk verspreidingsbeeld en afwezigheid van duidelijke sporen kan de aanwezigheid van de Steenmarter als niet waarschijnlijk geacht worden. Echter op basis van een kort veldbezoek kan aanwezigheid van kleine marterachtigen nooit geheel uitgesloten worden op erf als dit, wat hooguit een gemiddelde geschiktheid voor deze soorten toont. Verblijf van deze soorten worden niet direct binnen de bebouwing verwacht, maar kunnen binnen de invloedssfeer daarvan niet geheel uitgesloten worden en daarom schade door de werkzaamheden ondervinden. Buiten de directe invloedssfeer van de ingreep biedt het plangebied goede toevlucht- en verblijfsmogelijkheden binnen de omgeving aan de noordkant van het erf, waar geen ingrepen gepland zijn. Verwacht wordt dat de ingrepen verder van geen invloed zijn op het leefgebied en verblijfplekken van nationaal beschermde soorten zonder vrijstelling.

3.3.4 Nationaal beschermde soorten (vrijgesteld)

Waarnemingen betroffen een vluchtend Konijn; er werden verder geen sporen of hollen van deze soort geconstateerd. Nooit geheel uitgesloten kunnen worden een aantal algemene soorten die als uitgesproken cultuurvolger gelden als Huisspitsmuis, Bosmuis, Veldmuis en Egel. Huisspitsmuis en Bosmuis kunnen zich binnen de bebouwing ophouden. De overige soorten zich voornamelijk binnen groene delen van het plangebied ophouden. Als grotere fauna uit deze categorie kan de Vos het erf bezoeken. Gelet op de droge omgeving is de kans klein om amfibieën waarvoor een vrijstelling geldt te verwachten. Hooguit kan de Gewone pad verwacht worden. Voor al deze soorten is slechts de zorgplicht van toepassing, d.w.z. dat onnodig doden of verwonden vermeden dient te worden.

4. Conclusie en aanbeveling

4.1 Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebied

Gelet op de kleinschaligheid en aard van de ontwikkeling en ligging op geruime afstand tot Natura 2000 kunnen negatieve effecten op Natura 2000 gebied uitgesloten worden. Een toetsing aan de Natura 2000 wetgeving wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

NNN -gebied (voormalige EHS)

Op NNN-gebied worden geen negatieve invloeden verwacht gelet op de afstand, schaal en aard van ontwikkelingen. Een toetsing aan het NNN/EHS-beleid wordt niet noodzakelijk geacht.

4.2 Soortenbescherming

-De enige soorten die onder strenge beschermingsregiem van de Habitatrichtlijn vallen en met grote waarschijnlijkheid binnen het plangebied verwacht kunnen worden zijn vleermuizen en in het bijzonder de Gewone dwergvleermuis. Deze zullen voornamelijk foeragerend binnen het groen binnen en aan de randen (houtwal) van het plangebied aangetroffen worden. De bebouwing die gesloopt wordt werd al ongeschikt voor verblijf van vleermuizen beoordeeld als gevolg van zijn inrichting en recent gebruik. Binnen de directe invloedssfeer van de ingreep zijn geschikte verblijfsmogelijkheden onder de dakpannen van de woningen aanwezig.

-Er werden geen aanwijzingen gevonden van aanwezigheid van nationaal beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling geldt. Alleen verblijfplekken van kleine marterachtigen, in het bijzonder wezel en bunzing, kunnen niet geheel uitgesloten worden. Deze worden voornamelijk verwacht buiten de te slopen bebouwing onder de opgeslagen materialen en afval rond de gebouwen. Het erf toont hooguit een gemiddelde geschiktheid om deze soorten te verwachten.

-Er werden binnen het plangebied en de invloedssfeer daarvan geen verblijfplaatsen die als jaarrond beschermde vaste verblijfplaatsen van vogels en zoogdieren kunnen worden aangemerkt of andere elementen die beschermd zijn als onderdeel van de functionele leefomgeving die deze verblijfplekken in stand houdt. Nestplekken van huismussen en verblijfplekken vleermuizen kunnen niet geheel uitgesloten worden voor de woningen binnen de invloedssfeer van de ingreep.

- Niet geheel uitgesloten kunnen worden een aantal andere beschermde soorten zoogdieren en amfibieën waarvoor een vrijstelling geldt. Voor deze soorten wordt verwacht dat de zorgplicht in acht wordt genomen. Ook geldt dit voor soorten die geheel onbeschermd zijn.

Concluderend kan gesteld worden dat het plangebied als gevolg van zijn huidige inrichting en gebruik een lage natuurwaarde biedt. De ecologische kwaliteiten die het plangebied biedt zijn van een gemiddeld soort voor boerenerven en voornamelijk te vinden buiten de bebouwing waarvoor de ingreep van toepassing is. Indien een aantal voorzorgmaatregelen inzake de omgevingsbelasting en zorgvuldigheid in acht worden genomen, worden als gevolg van de uitvoering van de plannen zover deze de sloop van de bebouwing betreffen, geen blijvende negatieve effecten verwacht op beschermde soorten, hun verblijfplekken en leefgebieden.

4.3 Voorzorgsmaatregelen en aanbevelingen.

Algemene voorzorgsmaatregelen

- Bij uitvoering van ingrepen dient het broedseizoen in acht genomen te worden indien niet voldoende gegarandeerd kan worden dat nesten van broedende vogels niet beschadigd of vernietigd kunnen worden. Als aanbeveling geldt, om bij wijze van voorzorgsmaatregel elke schade aan broedgevallen uit te sluiten, ingrepen geheel buiten het broedseizoen plaats te laten vinden. Als broedseizoen wordt de periode half maart-half juli aangemerkt. Ook als na die periode nog broedende vogels of nestjongen worden waargenomen dan geldt dat het broedseizoen nog niet is afgelopen is.

- Voor aanwezigheid onbeschermden en vrijgestelde zoogdieren en amfibieën dient de zorgplicht in acht genomen te worden. D.w.z. dat men verstoring, verwonding en doden van deze diersoorten zoveel mogelijk tracht te voorkomen. De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd.

Bijzondere voorzorgsmaatregelen

-In verband met mogelijk verblijf van kleine marterachtigen dient voor de sloopwerkzaamheden het omringend terrein dat nodig is voor de uitvoering van de werkzaamheden vrij gemaakt te worden van alle zaken die marterachtigen schuilgelegenheid kunnen bieden. Dit dient buiten de voortplantingsperiode (15 maart- 1 september) van deze dieren te gebeuren en op een dusdanige zorgvuldige manier dat de dieren niet verwond of gedood worden en kans krijgen om te vluchten.

-In verband met aanwezigheid van foerageergebied en verblijfplekken van vleermuizen binnen de invloedssfeer van het plangebied dient zorgvuldig om gegaan worden met gebruik van bouwverlichting en onnodige overlast van lawaai en bodemtrillingen vermeden te worden. Van belang is b.v. dat geen felle bouwverlichting gericht wordt op de woningen die verblijfplekken kunnen bevatten en foerageerstructuren (houtwallen).

-Het voorgaande geldt ook met het oog op verblijfplekken van huismussen onder de dakbekleding van de woningen.

Aanbevelingen

-Voor het behoud en versterking van de ecologische kwaliteiten dient het aanbeveling om naar herinrichting te streven die aansluit op de landschappelijke en ecologische omgeving en de waardevolle groenelementen die reeds aanwezig zijn in de vorm van bomen en hagen te behouden. Bij herstel van de woonboerderij dient het aanbeveling om verblijfsmogelijkheden die geschikt zijn voor uilen en vleermuizen te integreren in het gerenoveerde pand. Bij renovatie van de woningen dient het aanbeveling om hun huidige geschiktheid voor verblijf van vleermuizen en als nestelplek van huismussen te behouden of daarvoor alternatieven aanbieden.

4.4 Ontheffingsaanvraag

Een ontheffingsaanvraag wordt niet noodzakelijk geacht indien genoemde voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen.

4.5 Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek is niet noodzakelijk indien genoemde voorzorgsmaatregelen in acht kunnen worden genomen

Samenvattend

Indien de hiervoor genoemde voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen, worden ten gevolge van voorgenomen ingrepen en herontwikkeling van het plangebied geen negatieve effecten verwacht op beschermde natuurgebieden en beschermde soorten en hun leefgebied.

Ontheffingsaanvraag is alleen noodzakelijk indien genoemde voorzorgsmaatregelen niet in acht kunnen worden genomen.

5. Bronnen

Literatuur

- Creemers. R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland.
- Schaminée e.a. 1995. De Vegetatie van Nederland deel 1 t/m 5
- Drs. E.J. Weeda, R. Westra, Ch. Westra, T. Westra 1985-1994. Nederlandse Ecologische Flora deel 1t/m5
- P. Twisk, A. van Diepenbeek, J.P. Bekker 2010. Veldgids Europese Zoogdieren
- Dietz, C., O. vonHelvesen& D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en NoordwestAfrika. Tirion Natuur.
- SOVON-broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000.
- J.J.C.W. van Delft & W. Schuitema Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant, Uitgave RAVON 2005.

Internetsites

- www.brabant.nl
- [www. Verspreidingsatlas.nl](http://www.Verspreidingsatlas.nl)
- www.rijksoverheid.nl/ministeries/ez
- www.dassenwerkgroepbrabant.nl

Bijlage1 - Wet Natuurbescherming

1.1 Verbodsbepalingen

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen; publicatie van Min. van EZ.

1.2 Zorgplicht

In de Wet Natuurbescherming is een zorgplicht (artikel 2, lid 1) opgenomen:

“Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

De zorgplicht geldt altijd, en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Bijlage 2- Beschermden soorten en verblijfplekken

1.2 Bescherming soorten Vogelrichtlijn I (vogels met vaste verblijfplekken).

De vogelrichtlijn onderscheidt de volgende categorieën beschermde vaste verblijfplekken

1	Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats
2	Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4	Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5	Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Lijst van vogels die vaste verblijfplekken onderhouden

<i>soort</i>	<i>categorie</i>	<i>soort</i>	<i>categorie</i>
steenuil	1	groene specht	5
gierzwaluw	2	ekster	5
huismus	2	gekraagde roodstaart	5
roek	2	glanskop	5
grote gele kwikstraat	3	grauwe vliegenvanger	5
kerkuil	3	grote bonte specht	5
oehoe	3	hop	5
ooievaar	3	huiszwaluw	5
slechtvalk	3	ijsvogel	5
Boom valk	4	Kleine bonte specht	5
buizerd	4	Kleine vliegenvanger	5
havik	4	koolmees	5
ransuil	4	kortsnavelboomkruiper	5
sperwer	4	oeverzwaluw	5
wespendief	4	pimpelmees	5
zwarte wouw	4	raaf	5
blauwe reiger	5	ruigpootuil	5
boerenzwaluw	5	spreeuw	5
Bonte vliegenvanger	5	Tapuit	5
boomklever	5	torenvalk	5
boomkruiper	5	zeearend	5
bosuil	5	zwarte kraai	5
brilduiker	5	Zwarte mees	5
draaihals	5	Zwarte roodstaart	5
eidereend	5	Zwarte specht	5

2.1 Beschermde soorten Habitatrichtlijn bijlage IV

Nederlandse naam	Latijnse naam		
Planten (4)		Reptielen (3)	
Drijvende waterweegbree	Luronium natans	Gladde slang	Coronella austriaca
Groenknolorchis	Liparis loeselii	Muurhagedis	Podarcis muralis
Kruipend moerasscherm	Apium repens	Zandhagedis	Lacerta agilis
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis	Vlinders (7)	
Zoogdieren terrestrisch (8)		Donker pimpernelblauwtje	Maculinea nausithous
Bever	Castor fiber	Grote vuurvliender	Lycaena dispar
Hamster	Cricetus cricetus	Moerasparelmoervliender *)	Euphydryas aurinia
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius	Pimpernelblauwtje	Maculinea teleius
Euraziatische lynx	Lynx lynx	Teunisbloempijlstaart	Proserpinus proserpina
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus	Tijmblauwtje *)	Maculinea arion
Otter	Lutra lutra	Zilverstreephooibeestje *)	Coenonympha hero
Wilde kat	Felis silvestris	Libellen (8)	
Wolf *)	Canis lupus	Bronslibel *)	Oxygastra curtisii
Vleermuizen (22)		Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteinii	Gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri	Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Brandts vleermuis	Myotis brandtii	Noordse winterjuffer *)	Sympecma paedisca
Franjestaart	Myotis nattereri	Oostelijke witsnuitlibel *)	Leucorrhinia albifrons
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus	Rivierrombout	Gomphus flavipes
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	Sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus	Kevers (5)	
Grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus	Brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus lattisimus
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrum-equinum	Gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus	Heldenbok	Cerambyx cerdo
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus	Juchtleerkever	Osmoderma eremita
Kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus	Vermiljoenkever	Cucujus cinnaberinus
Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros	Overige soorten (2)	
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	Bataafse stroommossel	Unio crassus
Meervleermuis	Myotis dasycneme	Platte schijfhoren	Anisus vorticulus
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus		
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii		
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula		
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii		
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus		
Vale vleermuis	Myotis myotis		
Watervleermuis	Myotis daubentonii		
Zoogdieren marien (5)			
Bruinvis	Phocoena phocoena		
Gewone dolfin	Delphinus delphis		
Tuimelaar	Tursiops truncatus		
Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus		
Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris		

*) Soorten verdwenen uit Nederland maar die toch beschermd zijn op grond van artikel 3.5 en 3.8 omdat er een gereede kans op terugkeer bestaat

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen; publicatie van Min. van EZ.

2.2 Nationaal beschermde soorten

Nederlandse naam	Latijnse naam				
Planten (76)					
Akkerboserbloem *	Ranunculus arvensis	Smalle raai *	Galeopsis angustifolia	Hazelworm	Anguis fragilis
Akkerdoornzaad *	Torilis arvensis	Spiets havikskruid *	Hieracium lacucella	Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara
Akkerogenroost *	Odonites vernus vernus	Seenenbraam *	Rubus saxatilis	Ringslang	Natrix natrix
Beklierde ogenroost *	Euphrasia rosakoviana	Sijve wolfsmelk *	Euphorbia sicca		
Berggamber *	Teucrium montanum	Tengere distel *	Carduus tenuiflorus	Vissen (6)	
Bergnachorchtis *	Plantanthera chlorantha	Tengere veldmuur *	Minuartia hybrida	Beekdonderpad	Cottus rhenanus
Blaasvaren	Cystopteris fragilis	Trosgamber *	Teucrium boeys	Beekprik	Lampetra planeri
Blauw guichelheil *	Anagallis arvensis foemina	Veenbloembies *	Scheuchzeria palustris	Elrits	Phoxinus phoxinus
Bokkenorchtis *	Himantoglossum hircinum	Vliegenorchtis	Ophrys insectifera	Gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus
Bosboserbloem *	Ranunculus pol. nemorosus	Vroege ereprijs *	Veronica praecox	Groete modderkrutper Kwabaal *	Misgurnus fossilis Lota lota
Bosdravik *	Bromopsis r. benekenti	Wilde averuut *	Antemissa c. campestris		
Brave hendrik *	Chenopodium bonus-henricus	Wilde ridderspoor *	Consolida regalis	Vlinders (20)	
Brede wolfsmelk *	Euphorbia plathyphyllos	Wilde welt *	Melampyrum arvense	Aardbeetvlinder *	Pyrgus malvae
Breed wollegras *	Eriophorum latifolium	Wolfskers *	Atropa bella-donna	Bosparelmoer-vlinder *	Melitaea athalia
Bruinrode wespenorchtis	Epipactis atrorubens	Zandwolfsmelk *	Euphorbia segutertana	Bruin dikkopje	Erynnis tages
Dennenorchtis *	Goodyera repens	Zinkvoelgje	Viola lutea calamitaria	Brutne etkenpage *	Sayrium ilicis
Dreps *	Bromus secalinus	Zweedse kornoelje *	Cornus suecica	Duinparelmoer-vlinder *	Argynnis niobe
Echte gamber *	Teucrium cham. germanicum			Gentiaanblauwje *	Maculinea alcon
Franjegeniaan	Genstanella ciliata	Zoogdieren terrestrisch (31)		Groete parelmoer-vlinder *	Argynnis aglaja
Geelgroene wespenorchtis *	Epipactis muellert	Aardmuis	Microtus agrestis	Groete vos *	Nymphalis polychloros
Geplootde vrouwenmantel *	Alchemilla subcrenata	Boommarter	Marex marex	Groete weerschijn-vlinder *	Apatura iris
Gesande veldsla *	Valerianella dentata	Bosmuis	Apodemus sylvaticus	Iepenpage	Sayrium w-album
Gevlekt zonneroosje *	Tuberaria guttata	Bunzing	Musela puortus	Kleine heetvlinder *	Hipparchia satulius
Glad biggenkruid *	Hypochaeris glabra	Dambert	Dama dama	Kleine IJsvogel-vlinder *	Umenitis camilla
Gladder zegge *	Carex laevigata	Das	Meles meles	Kommavvlinder *	Hesperia comma
Groene nachorchtis	Coeloglossum viride	Dwergmuis	Micromys minutus	Sleedoornpage *	Thecla betulae
Groensteel *	Asplenium viride	Dwergspiesmuis	Sorex minutus	Spiegeldikkopje *	Heteropterus morpheus
Groot spiegelklokje *	Legousta speculum-venenis	Edelhart	Cervus elaphus	Veenbesblauwje *	Plebeus optileae
Groete bosaardbet *	Fragaria moschata	Eekhoorn	Sciurus vulgaris	Veenbosparelmoer-vlinder	Bolorta aquilonaris
Groete leeuwenklauw *	Aphanes arvensis	Egel	Eriaceus europaeus	Veenhootbeestje	Coenonympha tullia
Honingorchtis	Hemimium monorchis	Ekelmuis	Eliomys quercinus	Veldparelmoer-vlinder	Melitaea cinxia
Kalkboserbloem *	Ranunculus polyanthemos ssp. polyanthenoides	Gewone bosspismuis	Sorex araneus	Zilveren maan *	Bolorta selene
Kalkkeerp *	Centaurea calcitrapa	Groete bosmuis	Apodemus flavicollis		
Karchuizeranjer *	Dianthus carthusianorum	Haas	Lepus europaeus	Libellen (8)	
Karwijzele *	Selinum carvifolia	Hemelijn	Musela erminea	Beekrombout *	Gomphus vulgatissimus
Kleine ereprijs *	Veronica verna	Hutspismuis	Crocidura russula	Bosbeekjuffer *	Calopteryx virgo
Kleine Schorseneer *	Scorzonera humilis	Konijn	Oryzologus cuniculus	Donkere waerjuffer *	Coenagrion armatum
Kleine wolfsmelk *	Euphorbia exigua	Molmuis *	Arvicola scherman	Gevlekte glanslibel *	Somaesochlora flavomaculata
Kluwenklokje	Campanula glomerata	Ondergrondse woelmuis	Microtus subterraneus	Gewone bronlibel *	Cordulegaster boltonii
Knolladhyrus *	Lathyrus linifolius	Ree	Capreolus capreolus	Hoogveenglanslibel *	Somaesochlora arctica
Knolspirea *	Filipendula vulgaris	Rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus	Kempense heidelibel *	Sympetrum depressiusculum
Korensla *	Amoseris minima	Seenenarter	Marex foena	Speerwaerjuffer *	Coenagrion hastulatum
Kranskarwij *	Carum verticillatum	Tweekleurige bosspismuis	Sorex coronatus		
Krutpdm *	Thymus praecox	Veldmuis	Microtus arvalis	Kevers (1)	
Lange zonnedaaw	Drosera longifolia	Veldspismuis	Crocidura leucodon	Vlegend hert	Lucanus cervus
Liggende ereprijs *	Veronica prostrata	Vos	Vulpes vulpes		
Moerasgamber *	Teucrium scordium	Waterspismuis	Neomys fodiens	Overige soorten (1)	
Muurbloem	Erysimum cheiri	Wezel	Musela nivalis	Europese rivierkreeft	Asiacus asiaticus
Naakte lathyrus *	Lathyrus aphaca	Wild zwijn	Sus scrofa		
Naaldenkervel *	Scandix peuen-venenis	Woelrat	Arvicola terrestris		
Pijlscheefkelk	Arabis h. sagittata				
Roggelelie *	Lilium bulbiferum croceum	Zoogdieren marien (2)			
Rood peperboompje *	Daphne mezereum	Gewone zeehond	Phoca vitulina		
Rozenkransje *	Antennaria dioica	Grtje zeehond	Halichoerus grypus		
Ruw pazelzaad *	Lithospermum arvense				
Stofzaad *	Monotropa hypopitys	Amfibieën (8)			
Scherpkruud *	Asperugo procumbens	Alpenwater-salamander	Triturus alpestris		
Schubvaren	Cererach officinarum	Brutne kikker	Rana temporaria		
Schubzegge *	Carex leptocarpa	Gewone pad	Bufo bufo		
		Kleine water-salamander	Triturus vulgaris		
		Meerkikker	Rana ridibunda		
		Middelste groene kikker	Rana klepton esculenta		
		Vinpoosalamander	Triturus helveticus		
		Vuursalamander	Salamandra salamandra		
		Reptielen (4)			
		Adder	Vipera berus		

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen; publicatie van Min. van EZ.

Bijlage 3- Soorten met een vrijstelling.

Uitgezonderd:

	Geen vrijstelling
1	Vrijstelling voor ingrepen aan bebouwing en erven.
2	Tijdelijke vrijstelling van juli t/m september
3	Tijdelijke vrijstelling van 15 augustus tot 15 oktober
4	Tijdelijke vrijstelling periode maart en april en periode juli t/m september
5	Tijdelijke vrijstelling van 15 augustus t/m februari

	Drente	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord- Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Zuid-Holland	ANWvB RN art 3.31
zoogdieren													
Aardmuis													
Bosmuis													
Bunzing													
Dwergmuis													
Dwergspitsmuis													
Eekhoorn						4							
Egel													
Gewone bosspitsmuis													
Haas													
Hermelijn													
Huisspitsmuis		1											
Konijn													
Ondergrondse woelmuis													
Ree													
Rosse woelmuis													
Steenmarter						5							
Tweekleurige bosspitsmuis													
Veldmuis		1											
Vos													
Wezel													
Woelrat													
Amfibieën en reptielen													
Bruine kikker													
Gewone pad													
Hazelworm						2							
Kleine watersalamander													
Levendbarende hagedis						3							
Meerkikker													
Bastaardkikker													

